

Koulujen erilaiset käytännöt maahanmuuttotaustaisten oppilaiden koulupolulla - KIEPPI-toimenpideohjelman loppuraportti

6.2 Oppilaiden aiempaa osaamista ja osaamisen edistymistä seurataan eri tavoin ja eri määriä

Keskeisiä tuloksia

- Oppilaan monikielisen osaamisen, aiempien tietojen ja yksilöllisten lähtökohtien tunnistaminen tukee opintojen suunnittelua, oppilaan vahvuuksien huomioimista sekä hänen kouluun kiinnittymistään.
- Oppilaiden oppimisen arviointi ja seuranta vaihtelee paljon. Toiminta ei ole aina määriteltyä tai systemaattista, minkä takia tietoa välittyy esimerkiksi aineenopettajille vaihtelevasti.
- Tietoa oppilaan osaamisesta voidaan hyödyntää oppimisen tukena, jos se on ajantasaista, yhdenmukaisesti kuvattua ja koulun kaikkien toimijoiden yhteisesti käytettävissä.

Valmistavan opetuksen oppilaiden tiedot, taidot ja taustat ovat moninaisia, ja he etenevät eritahtisesti koulun opetuskielen oppimisessa. Kokonaisvaltainen ymmärrys oppilaan kouluvalmiuksista ja kielitaidon lähtökohdista tukee oppilaan kouluun kiinnittymistä. Esimerkiksi oppilaan aiemman osaamisen tai muiden kielten huomiointi auttaa oppilasta näkemään taustansa ja osaamisensa voimavarana, joka taas edistää itseluottamusta.⁸

Oppilaan kielitaito tulee arvioida, kun hänelle laaditaan valmistavan opetuksen opinto-ohjelmaa. Valmistavan opetuksen opettajat kokevat usein hankalaksi erityisesti oppilaan lukutaidon ja kirjoitustaidon määrittämisen muulla kuin koulun opetuskielellä sekä oppilaan tieto- ja taitotason arvioinnin. Monet opettajat tarvitsevat näihin täydennyskoulutusta. Helpointa on opetuskielen taidon arviointi. Valmistavan opetuksen aloittaessaan oppilaat ymmärtävät tai puhuvat useimmiten yksittäisiä tai joitain opetuskielen sanoja.^{2,6} Vain noin viidennes valmistavan opetuksen opettajista seuraa oppilaan opinto-ohjelman tavoitteiden toteutumista vähintään kuukausittain. Suurin osa kertoo tätä tehtävän 1–3 kertaa lukukaudessa tai lukuvuodessa.² Systemaattinen oppimisen seuranta tukee opetuksen suunnittelua ja oppimisen tuen kohdentamista oikeisiin asioihin.

Oppilaiden perustaitojen kehittymistä seurataan summatiivisen ja formatiivisen arvioinnin ohella kouluissa yleisimmin arjessa tehtävän havainnoinnin avulla, oppilaiden kanssa keskustelun tai kotitehtävien tarkastuksen aikana. Koulujen arjessa tehdään moniammatillista yhteistyötä, ja opettajat keskustelevat toistensa kanssa oppilaan oppimisesta. Aihetta käsitellään myös oppilaan ja huoltajien kanssa

arviointikeskusteluissa ja muissa tapaamisissa. Näiden tapojen säännöllisyydestä ei kuitenkaan ole tarkempaa tietoa.⁶

Opetuksen järjestäjillä on melko yleisesti käytössä toimintatapoja esimerkiksi myöhään maahan tulleiden oppilaiden perustaitojen edistymisen seurantaan. Toimintatavat ja niihin liittyvät linjaukset, määrittelyt ja vastuut sekä seuranta ja arviointi on pääosin tai kattavasti määriteltä ja toiminta on systemaattista. Osalla ne ovat kuitenkin alkavalla tai puuttuvalla tasolla.⁶

Ajantasaisen ja yhteisesti jaetun tiedon tarpeellisuus oppilaan kielitaidosta jakaa koulujen henkilökuntaa hieman. Esimerkiksi osa rehtoreista kokee sen tärkeäksi keinoksi oppilaiden tuen tarpeeseen vastaamisessa, vaikka mahdollisuudet siihen ovat osalla huonot. Tieto oppilaiden kielellisestä osaamisesta välittyy esimerkiksi aineenopettajille vaihtelevasti. Osassa kouluista ajatellaan tiedon olevan tarpeellinen vain S2-opettajalle. Tiedon jakamista haastaa esimerkiksi kielitaidon tason kuvaaminen neljällä osa-alueella, kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ilman yhdenmukaisia määreitä ja linjauksia tiedosta ei aina ole hyötyä.⁶ Tätä tarvetta tulee tulevaisuudessa helpottamaan arviointityöväline S2-oppimäärää opiskelevien oppilaiden suomen tai ruotsin kielen taidon arviointiin ([ks. lisää luku 3](#)).